

Wyrok z 15 maja 2006 r., P 32/05
**PRZEPADEK DREWNA W RAZIE NIELEGALNEGO WYRĘBU
WE WŁASNYM LESIE**

Rodzaj postępowania: pytanie prawne sądu Inicjator: Sąd Rejonowy w Zamościu	Skład orzekający: 5 sędziów	Zdania odrębne: 0
--	--------------------------------	----------------------

Przedmiot kontroli	Wzorce kontroli
Obligatoryjne orzekanie o przypadku pozyskanego drewna w razie popełnienia wykroczenia niezgodnego z prawem wyrębu drzewa w lesie należącym do sprawcy [Ustawa z 20 maja 1971 r. Kodeks wykroczeń: art. 158 § 2 (dodany w 1994 r.)]	Zasada państwa prawnego Ochrona własności [Konstytucja: art. 2, art. 21 ust. 1, art. 64]

Właściciel prywatnego lasu nie ma prawa dokonywania dowolnego wyrębu drzew. Ograniczenia w tym względzie mogą wynikać z planów urządzenia lasu albo z ustawowego wymagania uzyskania zezwolenia właściwego organu administracji leśnej. Samowolny wyręb drzewa we własnym lesie jest wykroczeniem, za które grozi kara grzywny do 5 tys. zł (art. 158 § 1 w związku z art. 24 § 1 kodeksu wykroczeń); jednocześnie sąd obowiązany jest orzec dodatkowo przypadek samowolnie pozyskanego drewna (art. 158 § 2).

Sąd Rejonowy w Zamościu, rozpoznając sprawę, w której powinien był orzec przypadek drewna na podstawie art. 158 § 2 kodeksu wykroczeń (k.w.), postanowił przedstawić Trybunałowi Konstytucyjnemu pytanie w sprawie zgodności tego przepisu z Konstytucją. Zdaniem Sądu Rejonowego, sankcja przypadku drewna jest nieproporcjonalna do winy sprawcy. Sąd zwrócił uwagę, że w rozpoznawanej sprawie sprawca pozyskał drewno ze swojego lasu wprowadzając bez wymaganego prawem pozwolenia, lecz tylko w niewielkiej ilości i na własne potrzeby.

ROZSTRZYGNIĘCIE

Zaskarżony przepis nie jest niezgodny z art. 2, art. 21 ust. 1 i art. 64 Konstytucji.

GŁÓWNE TEZY UZASADNIENIA

1. Żadne z praw majątkowych zagwarantowanych w art. 64 Konstytucji nie ma charakteru absolutnego – dopuszczalne jest ich ograniczanie przez ustawodawcę. Każde takie ograniczenie może podlegać weryfikacji z punktu widzenia spełnienia konstytucyjnych przesłanek jego wprowadzania, przy czym podstawowe znaczenie w tej mierze mają przesłanki sformułowane w art. 31 ust. 3 Konstytucji.

2. Konstytucyjne pojęcie „istoty prawa” (art. 31 ust. 3 i art. 64 ust. 3) wiąże się z zakazem ustanawiania ograniczeń, które przekreślą tożsamość danego prawa bądź wolności albo wydrążą je z rzeczywistej treści.
3. W art. 31 ust. 3 Konstytucja dopuszcza ustawowe ograniczenia w zakresie korzystania z konstytucyjnych wolności i praw m.in. dla „ochrony środowiska”. Środowisko stanowi wartość konstytucyjną o szczególnym znaczeniu, co znajduje wyraz nie tylko w art. 31 ust. 3, lecz także w art. 5, art. 74 ust. 1 i art. 86 Konstytucji. Oznacza to nie tylko dopuszczalność, ale i potrzebę ustanawiania ograniczeń wolności i praw z uwagi na ochronę środowiska.
4. Szczególnie cennym składnikiem środowiska są lasy. Stanowiły one, bez względu na osobę właściciela, przedmiot troski władzy publicznej od początków II Rzeczypospolitej. Historia sankcji prawnych w przypadku szkodnictwa leśnego związanego z nielegalnym wyrębem drzewa we własnym lesie wskazuje, że kwestionowane unormowanie wpisuje się w pewną tradycję ochrony lasów. W obowiązującej obecnie ustawie z 28 września 1991 r. o lasach, w odróżnieniu od poprzednio obowiązującej ustawy o zagospodarowaniu lasów nie stanowiących własności państwa, nie zamieszczono przepisów karnych. Pominięcie to stanowiło, w momencie uchwalenia ustawy z 1991 r., reakcję na nadmierną penalizację w okresie PRL oraz wyraz przyznania bezwzględności pierwszeństwa ochronie własności. Stan ten sprzyjał niekontrolowanemu wzrostowi wyrębów w lasach prywatnych. Przeciwdziałając temu zjawisku, ustawodawca w 1994 r. znowelizował kodeks wykroczeń, ustanawiając wykroczenie polegające na bezprawnym wyrębie drzew w lesie należącym do sprawcy, które jest zagrożone karą grzywny oraz obligatoryjnym przypadkiem pozyskanego drewna (art. 158 k.w.).
5. Ograniczenia zawarte w art. 158 k.w. dotyczą tylko tych właścicieli lasów, którzy nie respektują reguł korzystania z lasu odzwierciedlających dobro wspólne (ochrona środowiska). Przepadek pozyskanego drewna nie oznacza przy tym ingerencji we własność lasu, która pozostaje nienaruszona. Ukaranie obwinionego na podstawie art. 158 k.w. wiąże się zawsze ze zmniejszeniem stanu jego posiadania. Różnica między grzywną a przypadkiem drewna dotyczy wyłącznie tego, że grzywna wymaga pewnego świadczenia pieniężnego, przepadek drewna oznacza zaś uszczerbek w naturze. Ograniczenie własności jest tu w istocie pozorne – stanowi dolegliwość będącą elementem sankcji za naruszenie reguł określonych w ustawie o lasach. Bez dolegliwości w postaci przypadku drewna nie byłoby możliwe osiągnięcie celów sankcji.
6. W obowiązującej Konstytucji z 1997 r. zasada proporcjonalności jest uregulowana w art. 31 ust. 3. Właśnie ten przepis, a nie art. 2 Konstytucji (klauzula państwa prawnego) jest obecnie właściwym wzorcem kontroli, kiedy wątpliwość konstytucyjna dotyczy respektowania przez ustawodawcę granic proporcjonalności.
7. Trybunał Konstytucyjny jest ściśle związany granicami pytania prawnego (art. 66 ustawy o TK). Nie może więc zastępować pytającego sądu w określeniu wzorców konstytucyjnych adekwatnych do kwestionowanego przepisu. Jedynie w uzasadnieniu orzeczenia, szerzej analizując zaskarżoną regulację, nie zaś w sentencji wyroku Trybunał może nawiązać do przepisów Konstytucji, które nie zostały wyraźnie wskazane w przedstawionym mu pytaniu prawnym.

Przepisy Konstytucji i ustawy o TK

Konstytucja

Art. 2. Rzeczpospolita Polska jest demokratycznym państwem prawnym, urzeczywistniającym zasady sprawiedliwości społecznej.

Art. 5. Rzeczpospolita Polska strzeże niepodległości i nienaruszalności swojego terytorium, zapewnia wolności i prawa człowieka i obywatela oraz bezpieczeństwo obywateli, strzeże dziedzictwa narodowego oraz zapewnia ochronę środowiska, kierując się zasadą zrównoważonego rozwoju.

Art. 21. 1. Rzeczpospolita Polska chroni własność i prawo dziedziczenia.

Art. 31. [...] 3. Ograniczenia w zakresie korzystania z konstytucyjnych wolności i praw mogą być ustanawiane tylko w ustawie i tylko wtedy, gdy są konieczne w demokratycznym państwie dla jego bezpieczeństwa lub porządku publicznego, bądź dla ochrony środowiska, zdrowia i moralności publicznej, albo wolności i praw innych osób. Ograniczenia te nie mogą naruszać istoty wolności i praw.

Art. 64. 1. Każdy ma prawo do własności, innych praw majątkowych oraz prawo dziedziczenia.

2. Własność, inne prawa majątkowe oraz prawo dziedziczenia podlegają równej dla wszystkich ochronie prawnej.

3. Własność może być ograniczona tylko w drodze ustawy i tylko w zakresie, w jakim nie narusza ona istoty prawa własności.

Art. 74. 1. Władze publiczne prowadzą politykę zapewniającą bezpieczeństwo ekologiczne współczesnemu i przyszłym pokoleniom.

Art. 86. Każdy jest obowiązany do dbałości o stan środowiska i ponosi odpowiedzialność za spowodowane przez siebie jego pogorszenie. Zasady tej odpowiedzialności określa ustawa.

Ustawa o TK

Art. 66. Trybunał orzekając jest związany granicami wniosku, pytania prawnego lub skargi.